

kunde faae de bekjendte 1,270,000 Kroner, som Theatret skylder det, og det vil ganske vist være en ikke saa lille Kapital, der vil bringe en temmelig betydelig aarlig Sum tilveie; men for det Første har Sorø Akademi endnu ikke faaet denne Sum, skjøndt jeg venter, det vil faae den, og dernæst turde det dog være, at selv om denne Gjældspost blev indbetalt, kunde det i Tidens Løb blive uoverkommeligt for Akademiet at yde det her omhandlede Tilskud. Det er ganske vist ikke sandsynligt, at alle Kommuner i Landet i den allernærmeste Fremtid ville begynde at indrette disse Skoler for Børn i 14—15 Aars Alderen; men Ingen kan sige, hvor stort Tallet vil blive, og Ministeren har lovet dem alle et aarligt Tilskud paa indtil 1,000 Kroner fra Sorø Akademi. Det kunde blive til mere end en Million om Aaret. Det vil dog vist være hensigtsmæssigere paa dette Punkt at indrette sig saaledes, at man tilsiger dette Tilskud af Statens Midler og saa forbeholder sig ved de aarlige Dispositioner at se, hvorvidt Sorø Akademi kan udrede Noget deraf eller ikke, og det forekommer mig, at der saa meget mere kunde være Opfordring hertil, som man har jo bragt i Forbindelse med denne Sag — og det efter Anvisning af selve den ærede Minister — Spørgsmaalet om en folkelig Højskole, der jo vilde stille ganske betydelige Fordringer netop til Sorø Akademis Midler. Med Hensyn til denne Højskole-tanke har den høitærede Minister udtalt, at han er venlig findet mod den i sin Almindelighed, og at han er rede til at komme den i Møde ved et Forsøg paa at bringe Tanken praktisk frem og faae den realiseret. Men der var et Billaar, den ærede Minister maatte stille, og det var, at denne Skole ikke blev i Sorø, men i Kjøbenhavn. Tanken om Højskolen i Sorø er jo voget frem saaledes, at oprindeligt Sorø maa siges at have været det Principielle. Højskolen kom frem i 1847 for at træde i Stedet for det da bestaaende Institut „Sorø Akademi“, med hvilket ikke maa forveksles „Sorø Skole og Opdragelsesanstalt“; men Tanken var bestandig saa fast knyttet til Sorø og Anvendelsen af foranst. Midler paa foranst. Grund, at det er meget naturligt, at man i alle de Aar, der siden ere forløbene, bestandig har holdt sig til, naar man talte om Højskolen, at det skulde være en foranst. Højskole, en Skole, der var i Sorø og søgte sin Næring af Akademiets Midler aandeligt og materielt. Nu sagde imidlertid den høitærede Minister, at dette for ham vilde være en væsentlig Hindring, og at, naar han skal gaa ind paa Tanken om Folkehøjskolen, maa den forlægges til Kjøbenhavn. Den høitærede Minister anførte sine Grunde derfor. Disse Grundes Vægt skal jeg i og for sig ikke modsig; der var i de Betragtninger, hvortil den ærede Minister støttede sig, Meget, som Enhver vil give ham Ret i. Spørgsmaalet er imidlertid, naar disse Grunde afveies

mod andre Grunde, om man dog ikke til Syvende og Sidst maa finde, at, naar Tanken skal realiseres saaledes, at der virkelig gjenneføres en folkelig Højskole, maa Skolen søge bort fra Hovedstaden, og ikke ind i den. I 1847 udtalte Grev Knuth, der, som det vil mindes, af Christian den Ottende var udset til at bringe Tanken om en saadan ny Form for Højskolen til Udførelse, og som kun blev kaldet bort fra sin lige begyndte Virksomhed i Sorø ved de store Begivenheder i Marts 1848, et Par Ord, som det maaske maa være mig tilladt at oplæse; de findes i en Betænkning, som han afgav den 20de September 1847, og lyde saaledes: „Det er herved, at Tanken først ret ledes til Sorø, ikke som et Sted, hvor det kun gjaldt om at faae store Midler anvendt, men som et Sted, hvor disse netop kunne erholde en sær betydningsfuld Anvendelse; thi det Nye, det Eiendommelige kan aldrig gjøre sig gjældende uden nogen Konflikt med det Aldre og maa da ogsaa ønske sit eiendommelige Sted, hvor det kan have Fred og Tid til at udvikle sig.“ Naar de Herrer erindre, hvor ofte jeg har kæmpet med Dem for den lærde Dannelses, for Universitetsudvikling osv., medens De have angrebet den, saa tror jeg, at min Opfattelse ikke kan blive mistænkt for at være partisk, naar jeg siger, at for mig staar Tydelstgjørelsen af Tanken om en ny Højskole som væsentlig betinget af, at den ikke aabnes i Kjøbenhavn, at den ikke anlægges i for stor en Nærhed af Universitetet, at den ikke fra sin Fødsel bringes ind under Herredømmet af den universitæriske Opfattelse og Methode, men at den stilles uafhængig og fra sin første Begyndelse faar fuld Frihed til at følge sine egne Veie. For mig er det derfor en væsentlig Sag, at denne Skole, naar den indrettes, kommer til at ligge — jeg tør ikke sige absolut i Sorø, men dog udenfor Kjøbenhavn. Om det bliver paa Sjælland eller i Fyn eller i Syland vil, fra denne Side betragtet, ikke være noget saa Væsentligt; jeg har troet og tror endnu, at dens rette Plads vil være i Sorø, forudsat at Tanken kunde faae en saadan Form, som lod sig forene baade med Bevarelsen af den nuværende lærde Skole i Sorø og en friere Tilgang til den nye Højskole, ikke blot fra Almuefolerne og de nu bestaaende Højskoler, men tillige fra de reale Skoler omkring i Landet. Imidlertid, om det bliver i Sorø eller andetsteds vil fra den nys udviklede Betragtningens Standpunkt ikke være saa Væsentligt. Men der er som Argument for, at Skolen i alt Fald maa lægges udenfor Hovedstaden, endnu Et, som jeg gjerne vilde anføre, og det er, at jeg tillægger det den allerførste Betydning, naar et saadant Institut bliver kaldt til Live, at der saa mellem Lærere og Elever kunde komme til at eksistere Noget, som kunde kaldes et Samliv, om end ikke i den Form, at Alle særledes under samme Tag, spiste, drak og sov sammen som Medlemmer af